

ОСОБЛИВОСТІ СИНТАКСИЧНОЇ МАНЕРИ М. О. ШОЛОХОВА (НА ПРИКЛАДІ РОМАНУ «ТИХИЙ ДОН»).

Вивчення синтаксису письменника як творчої особистості — проблема, в якій лінгвістичний аспект тісно поєднується з естетичним аспектом. Синтаксис — це необхідна організуюча частина будови тексту художнього твору, в якій найбільш помітно виражено творчий стиль письменника. На думку Ю. Н. Тинянова, «існують явища стилю, які приводять до особистості автора,... це можна спостерігати в звичайному оповіданні: особливості лексики, синтаксису, а головне, інтонаційний фразовий малюнок — все це більш чи менш підказує якісь невловимі і разом з тим конкретні риси розповідача...»

Залежність манери письма від особистостей письменника помічав ще В. Г. Белінський: «... Стиль — це сам талант, сама думка. Стиль — це рельєфність, це відчутність думки, в стилі вся людина, стиль завжди оригінальний, як особа, як характер. Тому у великого письменника свій стиль... стиль поділяється на стільки родів, скільки є на світі великих або, у крайньому разі, значно обдарованих письменників».

Вивчення мови письменників веде, на думку В. В. Виноградова, до розуміння «духу народу», творчість письменника, його особистість, герої, ідеї та образи втілені в мові і тільки в ній можуть бути осягнуті. «Художня дійсність за засобами своєї організації впізнається як форма творчості того чи іншого письменника. Принципи угруповання, відбору предметів», засоби зображення осіб несуть в собі ознаки певної авторської індивідуальності».

Вивчення синтаксису художньої прози М. Шолохова подається, у світлі теорії В. Виноградова, як один із шляхів проникнення у будову «образу автора» — образу, який, за словами вченого, є «конструктивним елементом» одного твору, циклу творів і творчості письменника в цілому».

Під індивідуальним синтаксисом письменника можна визначити сукупність традиційних, специфічних за формою синтаксичних побудовань, які найбільш часто використовуються у різних його творах і виконують певні функції у стилістичній манері автора.

Основне завдання нашого дослідження — виділити і описати ознаки творчого почерку М. Шолохова на прикладі аналізу структурно-семантичних особливостей складного речення у романі-епопеї «Тихий Дон».

Синтаксис роману надзвичайно багатогранний, вказані типи речень представлені в ньому досить повно, і в цьому плані це велике поле діяльності для дослідників.

Загальні результати наших спостережень можуть бути слідуючими. Відмічається значний ступінь стійкості синтаксичної манери Шолохова, але разом з тим різноманітність, варіюваність будови тексту. В цілому, синтаксис Шолохова «видає» свого автора, що стає свідченням своєрідності та цілості його творчої індивідуальності. Серед структур складного речення протиставлені одне одному два їх різновиди: поперше, тексти інформативного типу, що розповідають про хід подій, явищ, по-друге, тексти психологічного типу, в яких розповідь про вчинки, дії героїв супроводжується зображенням різних відтінків емоційного плану персонажів.

Описові конструкції побутового типу являють собою, як правило, самостійні речення, які знаходяться в залежності від об'єкта, що описується. Картини пейзажу можуть бути синтаксично незалежними «вкрапленнями» в текст, а іноді опис пейзажу забарвлений вираженням стану душі персонажу, який «вписаний» у пейзаж, або його суб'єктивне ставлення до зображення, тобто спрямоване на символізацію душевного стану героїв. Вибрані автором синтаксичні конструкції в тексті роману найчастіше пов'язані з «людиною» або з оточуючим станом дійсності.

Проблема вивчення стилістичної структури образу автора за допомогою аналізу синтаксису письменника як частини його естетичної системи, безумовно, чекає належної уваги дослідників.